

Сергій Славков — препаратор і таксидерміст з Музею лісових звірів і птахів НУБіП (Київ)

Ігор Загороднюк

Національний науково-природничий музей НАН України (Київ)
e-mail: zoozag@ukr.net; orcid: 0000-0002-0523-133X

ZAGORODNIUK, I. Serhiy Slavkov, a preparator and taxidermist from the Museum of Forest Mammals and Birds of the NULES (Kyiv). — Slavkov Serhii Mykhailovych (1919–1997) was a zoologist, taxidermist, and one of the authors of the modern zoological museum of the NULES, which was built on the place of the museum, destroyed in 1941 and is now called the Museum of Forest Mammals and Birds. The researcher worked in the museum for about 50 years, from ~1950 to ~2000, and became one of the main collectors and preparators of specimens and the author of the exhibition. Working as a taxidermist (officially in the system of the educational institution as a ‘training master’), he made almost all large-sized stuffed figures from specimens received by the museum from various sources.

Біографічні деталі

Славков Сергій Михайлович народжений 1919 р. на Донеччині, в с. Мала Іллінівка (за сайтом «Дорога пам'яті»), що нині є частиною м. Бахмут. Про довоєнне життя відомостей немає. У часи радянсько-німецької війни був на фронті, воював разом з О. Салганським, з яким надалі працював усе життя разом на лісгосподарському факультеті Української сільськогосподарської академії (УСГА, нині факультет є інститутом у рамках НУБіП), займаючись Зоологічним музеєм академії, а по суті його повоєнню відбудовою.



В УСГА був щонайменше з 1952 р. (можливо, з 1946–1947), на посаді навчального майстра [Шевченко *et al.* 2015], по суті був таксидермістом і автором експозиції, у старшому віці — «доглядач музею» (так його представляв О. Салганський: С. Жила, особ. повід.). Відомостей про останній період життя немає; рік смерті, можливо, 1997 (С. Шевченко, особ. повід.).

Рис. 1. Сергій Славков. Фото близько 1990 р. З архіву кафедри лісівництва ННІ лісового та садово-паркового господарства НУБіП (за сприяння А. Чурілова і С. Сендоніна).

Робота в музеї

Сергій Михайлович незмінно працював в УСГА разом з О. Салганським (ймовірно, з часу його приходу туди у 1952 р.¹), займаючись всі роки тільки музеєм. Про участь у розвитку музею подібними, проте надто стислими фразами написано у великій кількості джерел, напр. у книзі В. Свириденка [2005] і в оглядах музеїв НУБіП [Лановюк 2012; Шевченко *et al.* 2015 та ін.]: що був соратником О. Салганського і що разом із ним у 1950–1990-х роках розбудовував музей. За свідченнями колег, він був одним з небагатьох київських таксидермістів, які мали дозвіл на використання миш'яку (С. Шевченко, зі слів О. Салганського), і він був автором фактично всіх нових опудал звірів і, очевидно, й препаратом багатьох остеологічних зразків (С. Жила, з переказів на факультеті та слів О. Салганського).

У базі даних щодо зразків музею, створений С. Шевченком, є 11 записів про опудала, виготовлені С. Славковим, проте очевидно, що всіх зразків його авторства значно більше, проте не всі майстер підписував. У огляді колекції вказано, що Салганським і Славковим «зібрана лєвова частка експонатів, які представлені нині в експозиції музею.» [Шевченко *et al.* 2015: 111]. Практика роботи та співпраці цих двох натхненних музейників полягала в тому, що як авторитетний дослідник і надзвичайно контактна особа, Салганський здобував матеріал з усіх можливих джерел (мисливці, розплідники, зоопарки тощо), а вже Сергій Михайлович його препарував.

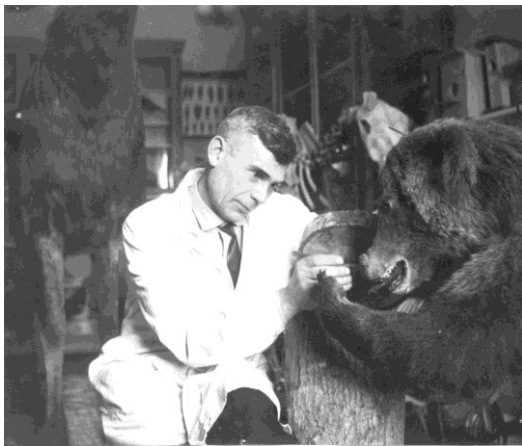


Рис. 2. Сергій Славков у експозиції музею біля створених ним опудал ведмедів. Отримано за сприяння А. Чурілова і С. Сендоніна, з архіву кафедри лісівництва НУБіП.

Серед експозиційних зразків, препаратів С. Славковим (за БД, створеної С. Шевченком):

Erinaceus concolor (1955, 2 екз., окол. Києва); *Panthera tigris* (без року, 1 юв., Київ, зоопарк), *Ursus arctos* (2 екз., без дати і лок.); *Capra sibirica* (1 екз., 1962, Київ, зоопарк); *Alces alces* (1 екз., с. Гути Сумської обл.); *Cervus elaphus* (3 екз., 1960, різні підвиди, у т.ч. Асканія, Крим); *C. nippon* (1 екз., одомашн. стадо з Буркутів, Херсонської обл., 1959); *Moschus moschiferus* (1 екз., 1982, без дет.); *Castor fiber* (1 екз., 1978, Ушомир, + 1 скелет, 1970, без дет.); *Tamias sibiricus* (4 екз., 1982, без дет.).

¹ Можливо, все було навпаки, і Салганського до УСГА переманив Славков, який, як таксидерміст, міг працювати там і раніше, одразу по війні (напевно в парі з О. Даниловичем), оскільки музей був знищений і потреба у відновленні наочностей була гострою.

Різне

Те, що С. Славков був родом з Бахмута, наводить на думку, що уроки з препарування і музеєфікації ссавців і птахів він отримав у одному з найкращих тогочасних музеїв сходу України — Бахмутському, яким опікувався відомий музейник Борис Вальх (1876–1942) [Загороднюк & Пархоменко 2018]. Якщо це так, то можна припустити, що після закінчення шкільного навчання він міг потрапити до цього музею, завдяки чому надалі мав навички музейної роботи, зреалізованої в Києві. Чи був він мисливцем і чи здобував сам матеріал — не відомо, але відомо (за переказами колег), що його ніколи не цікавили таксономії чи хорологія знахідок, і така інформація його навіть дратувала, бо не мала стосунку до задач таксидермії.

Сергій Славков був учасником радянсько-німецької війни та пройшов довгий фронтовий шлях, разом з О. Салганським, з яким надалі й до кінця життя товаришував і співпрацював на одній кафедрі. За участь у бойових діях часів тієї війни отримав Орден Вітчизняної війни II ступеню (за сайтом «Дорога пам'яті»: <https://1418museum.ru>).

Подяки

Автор дякує своїм колегам, що навчалися або працюють у НУБіП, за допомогу в реконструкції окремих фрагментів цієї розвідки — С. Жилі, А. Чурілову, С. Шевченку. Моя подяка С. Сердоніну за надані в користування фото.

Література

- Загороднюк, І., В. Пархоменко. 2018. Борис Вальх та розвиток зоології й музеології на сході України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: біологія*, **31**: 72–98. <http://doi.org/10.26565/2075-5457-2018-31-8>
- Лановюк, Л. П. 2012. Хранителі пам'яті (з історії розвитку музейної справи в НУБіП України). *Сторінки історії (КІП)*, **33**: 44–52. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/1879>
- Свириденко, В. Є. 2005. *Кузня лісогосподарських кадрів: до 165-річчя лісогосподарського факультету Національного аграрного університету*. Арістей, Київ, 1–152.
- Шевченко, С. М., В. М. Тищенко, І. В. Давиденко. 2015. Фондова колекція Музею лісових звірів і птахів ім. професора О. О. Салганського (Київ). *Вісник Національного науково-природничого музею*, **13**: 111–118. [Ukrainian] <https://bit.ly/3ohBgWW>

Резюме

ЗАГОРДНЮК, І. Сергій Славков — препаратор і таксидерміст з музею лісових звірів і птахів НУБіП (Київ). — Славков Сергій Михайлович (1919–1997) — зоолог, таксидерміст, один з авторів сучасного зоологічного музею НУБіП, що виник на місці знищеного у 1941 р. музею і нині має назву «Музей лісових звірів і птахів». Дослідник працював у музеї близько 50 рр., з ~1950 до ~1997 і став одним з основних колекторів і препараторів зразків та автором експозиції. Працюючи в статусі таксидерміста (офіційно в системі навчального закладу як «навчальний майстер»), він виготовив практично всі великорозмірні опудала зі зразків, що надходили до музею з різних джерел.